

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านที่มี อายุ และรายได้แตกต่างกันต่อ ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้า ของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา และสมมุติฐานในการวิจัยคือ ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านอยู่ในระดับ ปานกลาง และกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุและรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านที่ทอผ้าไหมเพื่อการค้าในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 89 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 9 ตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น กลุ่มแม่บ้านที่ทอผ้าไหมเพื่อการค้าในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 89 คน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป จำแนกตามอายุประกอบด้วย อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 3 คน อายุ 25 - 35 ปี จำนวน 24 คน อายุ 36 - 45 ปี จำนวน 20 คน อายุ 46 - 55 ปี จำนวน 25 คน และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน จำแนกจากระดับการศึกษา ประกอบด้วย ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 40 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 26 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 14 คน และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 9 คน จำแนกจากรายได้ต่อเดือน ประกอบด้วย รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 21 คน รายได้ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 26 คน รายได้ 10,001 - 15,000 บาท จำนวน

6 คน รายได้ 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 17 คน รายได้ 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 15 คน และ รายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 4 คน

2. ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาด้านผลิตและปัญหาด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้าน ที่มี อายุ และรายได้ แตกต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

3.1 กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันโดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน ทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาด และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

3.1.1 ด้านการผลิต พบว่า

1) กลุ่มแม่บ้านที่มีมีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจาก กลุ่มแม่บ้านที่มี อายุ 36 - 45 ปี, 46 - 55 ปี และ 55 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มแม่บ้านอายุต่ำกว่า 25 ปี มีปัญหาการทอผ้าไหม เพื่อการค้ามากกว่ากลุ่มแม่บ้านทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวมา

2) กลุ่มอายุ 25 - 35 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มแม่บ้าน ที่มีอายุ 36 - 45 ปี, 46 - 55 ปี และ 55 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มแม่บ้านอายุ 25 - 35 ปี มีปัญหา การทอผ้าไหมเพื่อการค้ามากกว่ากลุ่มแม่บ้านทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวมา

3) ส่วนกลุ่มแม่บ้านอื่นๆที่เหลือ มีปัญหาในการทอผ้าไหมเพื่อ การค้า ไม่แตกต่างกัน

3.1.2 ด้านการตลาด พบว่า

1) กลุ่มแม่บ้านที่มีมีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจาก กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มแม่บ้านอายุต่ำกว่า 25 ปี มีปัญหาการทอผ้าไหม เพื่อการค้าน้อยกว่า

2) กลุ่มแม่บ้านที่มี อายุ 25 - 35 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจาก กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุ 46 - 55 ปี และอายุ 55 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มแม่บ้านที่มี อายุ 25 - 35 ปี มีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าน้อยกว่ากลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา

3) กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุ 36-45 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุ 46 - 55 ปี และ อายุ 55 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุ 36 - 45 ปี มีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าน้อยกว่ากลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา

4) ส่วนกลุ่มแม่บ้านอื่นๆที่เหลือมีปัญหาในการทอผ้าไหมเพื่อการค้า ไม่แตกต่างกัน

3.2 กลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้แตกต่างกันโดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการผลิตมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการตลาด มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

1) กลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท, 15,001 - 20,000 บาท, 20,001 - 25,000 บาท และมากกว่า 25,000 บาท โดยกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้ามากกว่าทั้งสี่กลุ่ม ที่กล่าวมา

2) กลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท , 20,001 - 25,000 บาท และรายได้มากกว่า 25,000 บาท โดยกลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้ามากกว่าทั้งสามกลุ่ม ที่กล่าวมา

3) กลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท , 20,001 - 25,000 บาท และรายได้มากกว่า 25,000 บาท โดยกลุ่มแม่บ้านที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท มีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้ามากกว่าทั้งสามกลุ่มที่กล่าวมา

4) ส่วนกลุ่มแม่บ้านอื่นๆที่เหลือ มีปัญหาในการทอผ้าไหมเพื่อการค้าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำมาทดสอบสมมติฐานและอภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

การดำเนินการธุรกิจการทอผ้าไหมของกลุ่มแม่บ้าน อาจมีลักษณะของการทอผ้าไหมที่ผลิตทุกขั้นตอนด้วยตนเองหรือการทอผ้าไหมที่ทำการผลิตในลักษณะจ้างบุคคลอื่นทอหรือโดยการรับเป็น ผู้จัดหาวัตถุดิบและอุปกรณ์ให้แล้วจ้างคนอื่นทอให้ หรือการรับจ้างทออย่างเดียว ต้นทุนในการ ทอผ้าไหมส่วนหนึ่งอยู่กับการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจากวัสดุ อุปกรณ์ การทอผ้าไหม เช่น ก็ทอผ้า พิมพ์ เป็นต้น เป็นอุปกรณ์ที่มีลักษณะที่ใช้งานได้อย่างถาวร ลงทุนครั้งเดียว ปัญหาจึงน้อย

ปัญหาด้านการตลาด สภาพโดยทั่วไปเป็นไปในลักษณะที่ต่างคนต่างขาย ยังไม่มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงอาจทำให้มีการขายตัดราคาได้ การจำหน่ายโดยฝากขายตามร้านค้าในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย หรือศูนย์ของฝากประจำจังหวัดก็เป็นอีกวิธีหนึ่งกลุ่มแม่บ้านได้มีโอกาสจำหน่ายผ้าไหม แต่เนื่องจากการทอผ้าไหมของกลุ่มแม่บ้านในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ยังไม่มีการรวมกลุ่มเป็นองค์กรที่ใหญ่ ประกอบกับกลุ่มแม่บ้านอาศัยช่วงระยะเวลาว่างเว้นจากฤดูทำนา หรือมีทอผ้าไหมเป็นอาชีพเสริม ปริมาณการผลิตมีไม่มากและไม่ถี่ตลาด จึงอาจทำให้ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับกับ อภิวันท์ ศรีปลั่ง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษาธุรกิจผ้าแพรวาบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานธุรกิจผ้าแพรวาบ้านโพน คือ วัตถุดิบมีต้นทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากสมาชิกซื้อเส้นไหมจากพ่อค้าคนกลาง ตลาดแคบส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่กับผู้มีฐานะค่อนข้างดี เนื่องจากราคาจำหน่ายและค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาค่อนข้างสูง ปัญหาตัดราคากันเองของผู้ผลิต ปัญหาคุณภาพมาตรฐานของผ้าแพรวาไม่ดี เนื่องจากเน้นการผลิตให้ทันกับความต้องการและสมาชิกผลิตตามความคิดความสามารถของตนเอง ปัญหาด้านการผลิตและการตลาด เนื่องจากสมาชิกกลุ่มๆ ขาดการประชุมวางแผนการผลิตและการตลาด ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับ รังสรรค์ ปิติปัญญา (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรม ต่อการทำธุรกิจชุมชน” ผลการศึกษาพบว่า นอกเหนือจากที่ดินและแรงงาน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ชุมชนปัจจุบันส่วนใหญ่มีอยู่แล้ว

ทรัพยากรหรือปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นในการทำธุรกิจ ศักยภาพของชุมชนสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ หากมีการเพิ่มหรือยกระดับทรัพยากรและความสามารถที่อยู่ให้มากขึ้น

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุและรายได้แตกต่างกันมีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าแตกต่างกัน

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มแม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุและรายได้แตกต่างกันมีปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุน้อย (อายุ 25 - 39 ปี) ยังขาดประสบการณ์และความชำนาญในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จากการขยายการศึกษาภาคบังคับ เด็กผู้หญิงมีโอกาสได้ไปศึกษาในโรงเรียนมากขึ้น ทำให้มีเวลาฝึกฝนการทอผ้า น้อยลง เยาวชนรุ่นหลังให้ความสำคัญกับการศึกษาที่โรงเรียนมากกว่าการเรียนรู้ที่บ้าน ดังนั้นการเริ่มต้นทอผ้าไหมของกลุ่ม แม่บ้านที่มีอายุน้อย จึงมีโอกาสได้เรียนรู้และเริ่มต้นทอผ้าไหมเมื่อมีอายุมากแล้ว ทำให้ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการทอผ้าไหม และนิยมที่จะซื้อเส้นไหมจากท้องถิ่นอื่นหรือจากโรงงานอุตสาหกรรมมาทอผ้าไหม ซึ่งอาจมองว่าเป็นความสะดวกมากกว่าต้องมาผลิตวัตถุดิบเองทุกขั้นตอน ประหยัดเวลา และมีคุณภาพดีกว่า บางขั้นตอนก็ว่าจ้างคนอื่นทำ หรือการจ้างแรงงานทอผ้าไหมแทนการที่ต้องทอผ้าไหมเอง แต่ให้ความสำคัญในด้านการตลาดมากกว่า นอกจากจะนำผ้าไหมไปจำหน่ายเอง แล้วยังเป็นตัวแทนรับผ้าไหมของผู้ทอรายอื่นไปจำหน่ายด้วย จึงทำให้กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุน้อยเห็นปัญหาด้านการตลาดมีค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะว่า การเดินทางไปจำหน่ายผ้าไหมมีความสะดวกและเกิดความคล่องตัว และสามารถติดต่อสื่อสารประสานงานได้ดีดีกว่ากลุ่มแม่บ้านที่มีอายุมาก ในทางตรงข้ามกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านที่มีอายุมาก มีประสบการณ์และความชำนาญในการทอผ้าไหมแบบดั้งเดิมโดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และเน้นการผลิตวัตถุดิบเองเกือบทุกขั้นตอนซึ่งถือเป็นการสืบทอดวิธีการมาจากบรรพบุรุษ และนิยมที่จะทำการทอผ้าไหมหลังจากว่างการประกอบอาชีพหลัก และทอผ้าเก็บไว้จำหน่ายที่บ้านหรือฝากคนรุ่นใหม่ไปจำหน่ายอีกช่องทางหนึ่ง จึงทำให้ปัญหาในด้านการผลิตมีไม่มากนัก แต่การทอผ้าไหมแบบดั้งเดิมนั้นอาจไม่เป็นที่นิยมของ ลูกค้าในสภาวะปัจจุบัน อีกทั้งลวดลายของการทอส่วนใหญ่จะเป็นแบบดั้งเดิม สีสันทัน ก็ไม่มีมากนัก ทำให้กลุ่มแม่บ้านรุ่นวัยกลางคนเห็นว่าปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้า ในด้านการตลาดนั้นมีมากกว่า ประกอบกับกลุ่มแม่บ้านรุ่นวัยกลางคนส่วนใหญ่เป็นอาชีพอื่นเป็นหลักและทำการทอผ้าไหมเป็น อาชีพเสริม

กลุ่มแม่บ้านที่รายได้แตกต่างกัน มีปัญหาในการทอผ้าไหมเพื่อการค้าด้านการตลาดแตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อย (รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท) ซึ่งเป็นรายได้จากการทอผ้าไหม เป็นผู้ที่มิอาชีพหลักอยู่แล้ว เช่น ทำนา ทำไร่ เป็นต้น แล้วทำการทอผ้าไหมเพื่อเป็นอาชีพเสริม ซึ่งอาจจะประกอบอาชีพทอผ้าไหมเพื่อการค้าเป็นอาชีพหลัก ไม่มีอาชีพอื่นเป็นรายได้เสริม โดยในช่วงฤดูรอการเก็บเกี่ยวข้าวจากการทำนาก็จะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สะสมเส้นไหมไว้ เมื่อว่างเว้นจากฤดูทำนาก็จะทอผ้าไหมไว้จำหน่าย และอาจจะรวมถึงมีต้นทุนในการผลิตน้อย ทำการผลิตวัสดุเอง เช่นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เน้นการทอผ้าไหมที่ผลิตจากวัตถุดิบที่มีตามธรรมชาติ การจำหน่ายก็จะทำการทอผ้าไหมไว้จำหน่ายเองที่บ้าน ส่วนกลุ่มที่มีรายได้มาก (รายได้ 10,001 บาท ขึ้นไป) จะเป็นคนที่มีอายุน้อยที่มีปัญหาในด้านการผลิตมากกว่าปัญหาด้านการตลาด เพราะมีความสามารถในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายดีกว่า ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ทำให้ต่างคิรันทรที่จะต้องหาอาชีพเสริมรายได้ อีกทั้งการทอผ้าไหมส่วนใหญ่นิยมที่จะซื้อเส้นไหมจากท้องถิ่นอื่นมาทอแทนการที่ต้องผลิตเองทุกขั้นตอน หรือแม้แต่ต้นทุนของการผลิตที่สูงขึ้น แต่ราคาของผ้าไหมยังคงที่ จึงทำให้ผู้ทอผ้าไหมหันมานิยมรับจ้างทอโดยมีนายจ้างเป็นผู้ลงทุนให้ เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้าน มีดังนี้

1.1 ด้านการผลิต

1.1.1 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพิ่มขึ้น

1.1.2 หน่วยงานราชการควรส่งเสริมการเรียนรู้เทคนิคการทอผ้าไหมให้ได้

มาตรฐาน

1.1.3 ควรส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้อนุรักษ์การทอผ้าไหม

1.1.4 ควรปรับปรุงการทอผ้าไหมด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยยิ่งขึ้น

1.1.5 รัฐบาลควรส่งเสริมด้านการลงทุนมากขึ้น

- 1.1.6 ควรมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็งเพื่ออำนาจการ
ต่อรอง
- 1.1.7 ควรปรับปรุงลดรายจ่ายการทอผ้าไหมให้ทันสมัย แปลกใหม่
- 1.1.8 ควรส่งเสริมให้การทอผ้าไหมเป็นหลักสูตรการเรียนของคนรุ่นใหม่
- 1.1.9 หน่วยงานราชการควรจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มการปลูกหม่อน
- 1.2 ด้านการตลาด
- 1.2.1 ควรส่งเสริมให้มีการขยายตลาดจำหน่ายผ้าไหมทั้งในและ
ต่างประเทศมากขึ้น
- 1.2.2 ควรณรงค์ และส่งเสริมให้มีกิจกรรมการนุ่งผ้าไหมในส่วนราชการ
หรือกลุ่มมวลชนมากยิ่งขึ้น
- 1.2.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งผ้าไหมที่มีคุณภาพดีให้เป็นที่รู้จัก
มากขึ้น
- 1.2.4 ควรส่งเสริมและรณรงค์การใช้ผ้าไหมมากขึ้น
- 1.2.5 ควรรวมกลุ่มเพิ่มรูปแบบการขายที่หลากหลายเพื่อเพิ่มเงินทุนหมุนเวียน
- 1.2.6 รัฐบาลควรส่งเสริมการขายผ้าไหมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 2.1 หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การช่วยเหลือ สนับสนุน
การทอผ้าไหมมากขึ้น
- 2.2 ควรมีส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถกลุ่มแม่บ้านในการนำเทคนิค
การทอผ้าไหมที่ได้มาตรฐาน โดยการประสานงานกับสถาบันการศึกษาหน่วยงานราชการ
หรือองค์กรภาค เอกชนอื่น ในการพัฒนาความรู้ความสารถการทอผ้าไหมของกลุ่มแม่บ้าน
- 2.3 ควรมีการส่งเสริมการขยายตลาดการใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมเพิ่มมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษา ปัญหาการทอผ้าไหมเพื่อการค้าของกลุ่ม
แม่บ้านในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาจากความคิดเห็นของกลุ่ม
แม่บ้านหรือผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัญหาการทอผ้าไหม
เพื่อการค้า ที่มาจาก ความคิดเห็นของประชาชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมอาชีพ
ซึ่งนำนำผลการศึกษาไปสู่การแก้ไขปัญหาการทอผ้าไหม เพื่อการค้าของกลุ่มแม่บ้านและเป็น
ที่นิยมมากขึ้นต่อไป